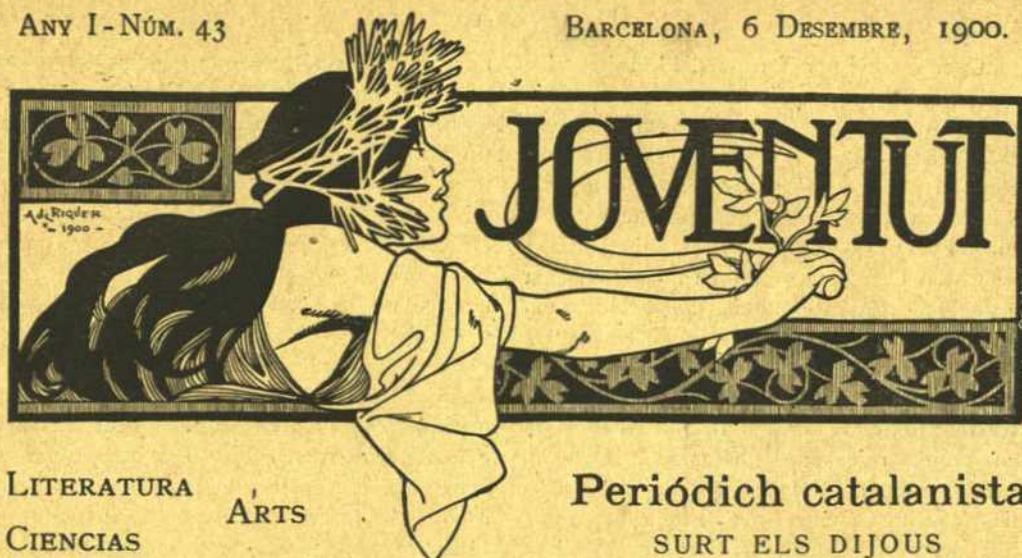

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . 10 CÉNTIMS.

» ATRASSAT. . . 25 »

SUMARI: Erro, per D. Martí y Juliá.—La idea del tacte, per F. Pujulá y Vallés.—Carta confidencial, per Claudi Omar y Barrera.—En Soler y Rovirosa, per Salvador Vilaregut.—Siegfried: III, La execució musical (continuació), per Joaquim Pena.—Teatres, per Emili Tintorer.—Novas.

ERRO

Molts dels que pretenen dirigir l'enteniment del nostre poble erran del tot al determinar los medis que han de fernos sortir del llastimós estat d'endarreriment en que'ns trobem. Tals coses se diuen y tals coses se lleixen, que las personas senzillas poden arribar á creure que civilització y art son una mateixa cosa. Gros erro que ab trassas y manyas se'l fa passar per principi indiscutible. La civilització no es l'art; la civilització es un estat del home y dels pobles, complexe d'elements de cultura dels que n'es un l'art. La funció social artistica no es pas primordial, y es per aixó que tant l'individu com la societat, si volen ésser verament civilitzats, no han de considerar á l'art com á principal element de cultura y com al més important propulsor de la civilització. Avans que l'art es la salut del poble; avans que l'art es la higiene; avans que l'art es la instrucció elemental; avans que

l'art es la normalització de las funcions socials política y administrativa; avans que l'art es l'enrobustir la consciencia del poble, l'assenyalarli drets y devers, lo determinarli'l coneixement de la seva personalitat.

Lo fals concepte que fa sinónims art y civilització s'ha arrelat á la consciencia del nostre poble y es un dels elements ocasionadors de la desviació de la consciencia catalana per los elements exòtics que seguidament la modifiquen y per l'errat concepte que s'hi forma en lo referent als caràcters que ha de possehir als nostres temps una personalitat social diferenciada y civilitzada.

No es pas lo camí que molts assenyalan la via que han de seguir los pobles que volen adreçarse y ocupar un lloch de positiu valer en la humanitat civilitzada. L'esperitse revolta al veure recomanar seguidament que's vessi art y més art al nostre poble, que's prefereixi que l'administració ho sacrifiqui tot, fins los bons intents y la salut del poble, ab tal de que no quedin desatesos lo que aquí'n diuen art, lo que aquí'n diuen museus, lo que aquí'n diuen desenrotllar la cultura musical del poble. A Barcelona ocorreix que encara que sovint si's vol, sols per incident y sense la energia ab que deuria ferse, se fa notar qu'es una ciutat niu de tota malaltia, y á la que la higiene hi es del tot desconeguda

tant per l'individu com per l'administració; ningú pot negar que la instrucció elemental es defectuosa y que'ls obradors, tallers y escoles d'aprenentatge pera'ls obrers falten per complert; tot es demanar ordre y concert y determinacions positivament prácticas y fructuosas pera'l poble; mes se remou cel y terra y tothom s'exclama y crida si no's dona gust á aqueixos senyors que pensan, senten y entenen que l'art es lo principi y fi de todas las activitats del home y dels pobles. Es de cada dia queixarse del daltabaix de l'administració municipal, mes si algú proposés pera corretgirlo revisar los gastos, y se li ocorris estalviar, pera aplicarlas á més importants fins, quantitats que s'esmersan per l'art, ó millor dit per lo que sense enorgir ne diuen art, s'obriria lo calaix dels convencionalismes y sortirian los retalls de sempre, pera clamar contra'l gran atentat de privar al esperit del nostre poble, al que elements més importants que l'art li mancan, de la influencia oposada al desenrotlló de la cultura que las funcions artisticas migradas causan, y pera motejar d'ignorant, de burgés, d'incult al que pensant santament se li hagués ocorregut que'ls deutes impideixen gastar en lo que no es indispensable y necessari, y que poble qu'está rublert de malalties, mancat d'higiene, sense instrucció positiva, y que té desballestada la seva vida social, no ha d'invertir cabals en música y museus, baldament fossin lo que no son, de bona qualitat. Tantas y tantas de vidas finadas avans d'hora, lo crudel dolor dels que veuen desapareixers estimats quina vida s'hauria conservat si l'administració municipal no fos lo qu'es, y lo faltar instrucció positiva als enteniments, contesta als que pensan que sols l'art ha de redimirnos y creuen que's fa cultura y civilisació ab la homeopática dosis d'art que'l poble puga assimilar dels organismes de música y museus de la municipalitat barcelonina.

Las personas verament cultas y que senten veritable amor per Barcelona, lo que han de desitjar es véurela administrada per concellers que, actuant á la catalana, tanquin los museus, disolguin banda y escola de música, supprimeixin tots los organismes que no sian de primera necessitat pera la vida de la població, fassin foch nou á Casa la Ciutat y

no's proposin altre fi que la salut del poble y regularisar l'estat económic. Quan Barcelona sia una ciutat sanita, quan los obrers tingan habitació higiènica, quan la mortalitat quedi reduhida á la normal de las capitales verament civilisadas, quan la instrucció elemental hagi donat los seus fruyts, quan la higiene no sia oblidada, será hora de tornar á obrir los museus, pera convertirlos en veritables museus d'art, y d'alsar los organismes que desenrotllin positiva cultura musical al poble. Mes ara un criteri equivocacat conduheix á afirmar la necessitat del art com á casi únich element pera determinar la cultura del esperit social, y's defensa pera assolir tal fi, aquí á Barcelona, la perdurabilitat dels organismes municipals artistichs. ¿Artistichs? Quin contra-sentit!

L'acció d'aqueix erro que posa l'art per demunt de tot á la societat, ha fet més encara que lo susdit, ha arribat fins á la llar, vejent-se com pera no passar per ignorant, incult y burgés, s'atapaheixen las parets de quadros dolents, com lo piano no para de fer sentir música sense solta, y com fins donzellas llegeixen novelas d'autors estravagants y desequilibrats. La falta d'instrucció elemental positiva, la deficient determinació de la personalitat, y lo fals y convencional del estat social, ocasionan aqueixa desviació del gust artistich que's manifesta en una gran part del nostre poble que, no preparat pera'ls goigs del art veritable, creu que compleix los devers socials que per l'art li diuen ha de tenir, essent objecte de la explotació del industrialisme artistich. Es més artistica la llar senzilla, assoleyada y ayrejada, sense cortinatjes que semblan de teatre, y resplendent arréu de netedat, que no la llar enxiquida y mitj fosca per quadros y cortinas, ab l'ayre confinat y ab dipòsits de pols y de microbis per daurats y motlluras y entre telas y parets. Mes als diaris s'ha escrit y tornat á escriure, que s'ha de sentir devoció per l'art y que'ls burgesos, per egoistas, son obstacle als artistas, y la burgesia's llensá, mancada de condicions pera ferho, á protegir l'art, resultant que tot motejantla li feyan pagar caras produccions artisticas defectuosissimas, que gens milloravan la cultura d'art que'ns manca. Y'ls petits burgesos imitaren á la gran burgesia, y també protegiren lo *mal art*, y tam-

bé desconegueren y desconeixen quins son los elements positius pera assolir cultura y civilisació. Casi tothom sab penjar quadros dolents á sa casa, ó ésser devot del tenor, ó no sentir afició pera la lectura instructiva y profitosa, y casi ningú té costums higiénicas, banyarse cada dia, y cuydar del seguit perfeccionament del esperit. Y l'art no'l perfecciona l'esperit. Salut y esperit cult son los elements que afavoreixen lo fruhir l'art veritable; y aduch á aquest cas l'art sols parcialment ha d'entretenir l'esperit, perquè'l predominí absolut de las impresions artísticas afebleix las energias vitals; desequilibra los sentiments, desviació de la finalitat de la vida que també ha ocorregut al nostre poble. Al costat de la gentada de poca cultura, que ab tota indiferencia's rodeja de manifestacions criminosas del art, s'hi ha desenratllat lo nucle dels instruhits que cap altra funció social realisan que l'artística, que sols l'art los fa pensar y parlar, que sols l'art los fa bellugarse y gosar.

La civilisació no ho consent pas que la vida's decandeixi y que l'esperit se desvihi. Y la vida y l'esperit del individu y de la societat, sols perjudicis reben, com per lo exposat se veu, del gros erro de considerar que la civilisació es l'art, que l'art es l'element més important é indispensable pera'l perfeccionament social del poble. S'ha de sentir, si, devoció per la Bellesa, ab lo fi de que á totes las manifestacions individuals y socials y á tot lo que satisfassi utilitat y necessitats no hi manqui sagell de Bellesa, mes no s'ha de considerar á l'art per l'art per demunt de tot, ni s'ha de consentir que un poble tinga'l cult del art d'una manera concreta, y menos que's consideri á tot lo que ab l'art se relaciona invulnerable, mentres lo elemental, qu'es la salut, la vida y la conciencia de la gentada, estiga desfallit y desviat.

Ni'ls individus, ni'ls pobles realisan la finalitat que'ls hi pertany, si no es complerta la salut y la vida no es ufanosa. Es aquest un principi clàssich quina positivitat ha demostrat la ciencia. Ningú pot afirmar que'l poble catalá, ni menos, particularisantho més, Barcelona, tingan salut sobrerera y energias vitals sense deficiencias, y gaudeixin una vida social tan perfeccionada que la mortalitat hi sia reduhida y que hi sia exuberant

la natalitat. Deixant al nostre poble abandonat á l'absoluta ignorancia de la higiene, no mimvantli la mortalitat, consentint que se li escoli la vida ab los mals usos y costums que cada dia s'extenen més, no reformant radicalissimament las condicions materials de la llar, no preocupantnos d'enrobustirli cos y esperit y empenyentlo á que sia solzament devot del art, no renaixeria pas. Poble ab vida malaltissa y raquitica, ab músculs febles y sanch pobre, sense afició á gosar la naturalesa y vivint vida artificiosa, y sense altra cultura que l'artística, y encara aquesta migrada y esquifida, es poble desequilibrat, poble xorch y poble que res produheix de positiu valor social. Catalunya, Barcelona, no's troban per sort nostra en aquest llastimós estat, però si tenen necessitat d'enfortir la seva vida é ilustrar positivament lo seu esperit, perquè sols qui es fort y pensa, realisa. Darrera l'art y sempre l'art, poca via fariam, y com que ni corretjiriam l'endarreriment de civilisació en que'ns trobém, ni vessariam energias mascles y potents al nostre poble, las nostras activitats vitals anirian decandintse y'l nostre esperit amollantse fins á l'envanament sensuualista que ocasiona'l desequilibri malaltís dels nirvis.

Jo no'l rebutjo l'art; mes m'oposo á aqueixa tendencia perillosa del *diletantisme*, que afebleix la virilitat, ensopeix l'esperit y converteix á l'individu y als pobles en impotents socials, com m'oposaria á la sistemática exclusió del art y sobre tot del element Bellesa, de las manifestacions socials del individu y de tots los elements que constitueixen l'ambient de la vida de las societats. S'ha de reaccionar contra aqueixa seguida acció social que porta anys de durada, y per la que esperits de conciencia restringida han limitat lo concepte d'avens y de civilisació. Infiltrar al poble catalá refinaments de desviació artística, fer passar per senat social supréms als que sols nodreixen lo seu enteniment ab lo criteri encongit dels esperits adolorits del art y vensuts de la vida, imposar tots los disbarats de la *bohemia* de Montmartre y desnaturalisarnos ab elements socials exòtics esbojarrats, no ho logrirá ningú, perquè es impossible qu'esperits deficients capgirin un poble. Mes cal combatre'l gros erro que referent á l'art tant s'ha dirigit y's dirigeix á

la consciencia catalana, perquè perà'l progrés positiu de las societats no hi han anormalitats despreciables.

Civilisemnos de bo de bo, cuidant y enfortint la vida del nostre poble, instruhint lo seu esperit y normalisant la vida social; concedim á l'art la importancia que té, però no més; no enganyem al poble donantli per art lo qu'es industrialisme; y quan renascuts, ab vida forta y esperit ferm, oferim al poble los goigs del art que refinan la cultura y afavoreixen la expansió de la vida, procurém que sia art veritable, art normal, art fruyt d'esperits sense desequilibris, art creat per personalitats ab vida vigorosa y esperit mascle. També'l volém l'art, perà'l nostre poble, quan deslliurat de defectes puga gaudir-lo, però volém que sia'l gran art, l'art dels grans assimiladors de la naturalesa, l'art de la fortaleza y la vida, no l'art esquitit y pernicios dels delirants, ni l'art mesqui y fals dels adotzenats assalariats de l'administració.

Mes no oblidem may, que l'art no es als pobles lo primer de lo primer.

D. MARTÍ Y JULIA.

LA IDEA DEL TACTE

Allà, al lluny del lluny, un sol vermell adornintse tenyia d'or tot l'horitzó. A la ratlla d'aquest se veyan las onadas del mar aixecantse cap al cel com llabis que petonejan. Sobre la groga sorra, munts de polsosas pedras jeyan dormint el son dels segles; alguna qu'altra atrevida herba naixia entre dos rochs com aguantantshi. Cap á la banda de terra, el paisatge árit desapareixia tapat per las runas. Un vent caldejat que bufava ab mandra s'excitava de tant en tant, espurnejant de sorra las onadetas del mar que com llengüas de cadell llepavan la platja. Ni un soroll que no fos dels elements torbava'l silenci; ni una au llensava un crit per l'espai...

Un Home, assegut sobre una pedra y ab el cap apoyat á las mans, guaytava l'espectacle. Y meditava:

«Deu meu, com s'estima tot! El mar y la terra's llepan; el mar fa petons al cel; las runas s'agermanan al sol cubrintse ab sa patina de pols; el vent passa fregantse ab els objectes com una dona que s'entrega en cos y

ánima... Tot está en calma; tot vol reposar. El món, cansat d'un dia més, s'ajeu entre caricias y petons... Y jo tan sol!... Sense res que se m'assembli pera tocarho!...

»El tactel... Es l'ánima que fa un senzill de dos heterogenis... Jo no vull tocar una pedra perquè es aspra, més jo he passat la mà sobre'l tors de las estatuas, y he sentit que sa forma arribava fins á lo mes fondo del meu sér, y'm deya: «Jo també tinch esperit»... y jo las he compresas... La platja toca; toca al mar ficantse sota d'ell, com una mà acarona-dora entre'l llensol y la carn. El cel toca al mar en l'horitzó; las pedras se tocan y llimanas aspresas; la pols ho toca tot, cubrint com un mantell la terra; y com la pols l'ayre; y com l'ayre'ls perfums... Y jo tan sol!

»Jo vaig tenir un amich á qui estimava; jo'l tocava ab plaher; jo'l creya un heterogeni al qui m'adicionava; y li prenia las mans y las hi estrenyia... Un jorn va trahir-me. Ja no'l vaig tocar més. Era'l meu homogeni. Se m'assemblava massa.

»Jo vaig tenir una dona á qui estimava; jo la tocava ab plaher; era quelcóm distint de mi, á lo que jo'm sumava; y li tocava la cara, sentint sos llabis tebis humits sota la meva mà... Un jorn va enganyarme. Ja no la vaig tocar més. Se m'assemblava massa.

»Jo vaig atansarme als gats y gossos que prenian el sol á las portas de las casas. Y passava la meva mà per sobre sas esquenas, y ells s'estiravan de goig... Un dia van esgarraparme y mossegarme. Ja no'ls vaig tocar més. Eran els meus homogenis.

»Jo he trahit, jo he enganyat, mossegat y esgarapat. Y cerco qui no se m'assembli per sumarmhi... Y estich tan sol!... Res puch palpar, y tot el món se palpa!...

...Un munt de pedras grisas cauhen daltabaix espataarrant, però silenciosas com si fossin de cotó; y apareix á la vista del Home qu'aixecá'l cap esglayat, Ma, de linias senzillas, cuberta ab un vel qu'apreta contra'l seu cos marcantli totas las formas, y ab una ploma al cap.

—¿Qui ets?—li demana l'Home.

—Soch Ma.

—¿Qu'ets?

—Soch marbre, y com ell forta.

—¿D'hont vens?

—Del'llá d'enllá dels segles. Soch filla del

Egipte. M'engendraren á cops d'escarpra, y á cops d'idees me feren ser... Jo...

—¿Qué vols?

—Jo he sentit el teu pensament. Y aquí'm tens. Jo no m'assemblo en res á tu. Soch tota teva. Quan jo visqui en els més amagats plechs del teu cervell, t'haurás adicionat al món. Posseheixme; tocam; palpam. Jo soch *Ma*, la deesa de la Veritat, filla de la solar *Sekhet* de cap de lleona, irradiadora de llum.—

Y s'atansa al Home. Aquest li passa la mà sobre sas formas indefinidas y dolsas de linia com las vagas d'un mar d'estiu.

—Aixis, aixis: entré gat més... com jo m'entregó...—

Y la mà del Home va passant suáu, y repassant...

Una tenue rojor comensa á pujarli als ulls; els llabis li tremolan; las camas li flaquejan... la carn s'excita... sos dits ja palpan sensualment... *Ma* desapareix.

—Ja no'm tindrás may més!—diu al fons entre las runas.

Y se senten unas rialladas que surten del fons de la terra, y las veus d'un chor d'*Amnons*, el deus d'atributs exagerats, que cridan:

—Home groller: aixis solzament grapejém nosaltres!—

F. PUJULÀ Y VALLÉS.

París, novembre 1900.

CARTA CONFIDENCIAL

A una amiga.

He fugit de la platja, amiga meva, per anarmen á dalt de la montanya, ahont els castanyers fan mellor ombra que molts amichs que'm fan la gara-gara.

Defensantme *del home*, com del reuma, so una perdíu que vaig de marge en marge, preferint el vegueny més solitari al soley hont hi cantan les cigales.

Aixis ningú'm destorba en los meus resos, y veig á Deu com se'm acosta á l'ànima sens menester llampantes cerimonies ni testimonis que me'n prengan acta.

Amich ab Deu, tot lo demés me sobra; y un brot de farigola m'afalaga més que la olor de roses y gardenies qu'escampan els escots de certes dames.

Ja fa molts anys que sé com se disposan els efectes de màgica als teatres, y coneix tot axó que'n diuhen vida, que no es més que despulles d'un cadavre.

Puix no viu pas, amiga, qui s'ho pensa perque sura per tot. També á flor d'aygua pot aná'l tiburó, y allà hont ell sura sa vida es d'extermi y de carnatge.

També'l cargol, tot rastrejant, s'enfila; qu'en tant hi haja qui visca panxa enlayre, fent de la dona un animal domèstich que's compra y ven en pública subasta;

mentres hi hajan pobrissons que plorin, morts de fam ó de fret, per exes plasses,

trucant en va als portals de la gent rica que rega'ls seus jardins ab el xampanya;

mentres en Carnestoltes fassa d'amo, y la lley per tothom sia una taca, y'ns dongan llibertat ab dextrines, y ab draps de corre'l bou ens dongan patria;

mentre *axó* sia *axó*, ma bona amiga, puch escollir, y'm quedo ab la montanya; que aqu'ls aucells, y ningú més, mou fressa; que aqu'l sol... es més sol; l'ayre... es més ayrel

Sé que'm dirá que á tot arréu les oques nexen ab bech. Es cert. La mar salada es salada per tot; però á l'altura no hi há'l llot ni la escuma de la platja.

La escuma, 'l llot: axó es lo que'm subleva, puig se imposen y obtenen barretades; l'escuma *oficial*, el *llot-prestigi*, axó, es axó lo que'm capgira l'ànima.

Que al desvalgut li sia crim el rompre una teula no més, y la teulada de cap á cap é impunement destrossin el magnat, el prohom, el rich, la *casta*!

Ah! amiga meva! Si ab *axó* hem de viure, la vida de l'abella es més simpática; es mellor xuclar mel de les moreres que xuclar la sang viva. Cent vegades es mellor veure'l préssech com madura y com va omplintse'l cor de la magrana, que veure sempre al home sense roba, Adam desvergonyit, gratant la farda!

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

EN SOLER Y ROVIROSA

Avuy fa vuyt dias que'l varen enterrar. Després d'una llarga malaltia, que'l tingué presoner al llit per espay de molts mesos, y durant la qual lluytá desesperadament contra la mort, espantantla ab la forsa del seu bon humor y ab aquellas guspiras de son temperament joyós que semblavan inagotables, va caure rendit per sempre l'artista alegroy, d'ànima genuinament catalana, l'arruixat barceloni, *bromista* per naturalesa, però de voluntat ferma y caràcter igual, l'amich respectable, de rostre bondadós y rialler, animat per dos ulls aixelabrats y cridayres, espietas desvergonyits d'una gran imaginació y d'una clara intel·ligencia.

La figura simpática del malaguanyat mestres escenógraf está tan intimament lligada ab nostras antigas aficions teatrals, y sos continuats triomfs van tan acompassadament revifant las pobras llums de nostra imaginació, que al trobarnos avuy devant de son cadavre, no podém fer altra cosa que vessar demunt d'ell l'encens á mans plenas y cubrirlo ab una pluja de llorer, acompanyanthi un elogi sincer de sas obras mestras, de tot aquell món fantástich que jau ensopit en las fosques dats misteriosas de nostres escenaris, y en quins palaus, montanyas, antres infernals y regions paradisiacas, boscurias y castells enasprats, han gaudit de vida genial las creacions teatrals de tots els géneros.

Recordém, encara que un xich emboyrada pel transcurs del temps, la primera volta que anarem al teatre. En el Principalse donavan aquellas memorables representacions de *La redoma encantada* del Hartzzenbusch, interpretada á la perfecció per la Boldún, la Fabiana y en Domingo Garcia, y per en Rafel y en Ricart Calvo, y presentada ab una esplendidesa pocas vegadas vista. En Soler era l'autor d'aquellas decoracions preciosas y dels figurins d'aquells trajos, veritables maravellas de *mise en scene* que á nosaltres (nens detres á quatre anys alashoras) ens embadalien, porque hi trobavam la complerta realisació dels prodigis dels quentos de fadas. ¿Qui no recorda ab goig aquell espetech de dimonis tan ricament habillats, empunyant rohentas espasas, bufant en recargoladas trompetas y brandant aquells trofeus ab caps d'elefant, ab áligas

y sols daurats, evolucionant majestuosament sota las arcadas d'aquell magnífich Infern, entre mitj dels saltirons de tot un aixám de ratas pinyadas? ¿Y aquell teló curt representant la *Entrada de un lugar*, d'una exquisida poesia capvespral? ¿Y aquella explosió y enrunament esgarriós del castell legendari, defensat per un regiment de micos jeperuts á las ordres d'en Garabito? ¿Y aquella *pajarrera* tan ideal y florida, ahont esvolategavan una munió de ballarinas convertidas en pinsans, cadarneras, canaris, cardenals, passarells, lloritos y granotas? Alló treya de tino á grans y á xichs, fent popular desd'alashoras el nom d'en Soler y Rovirosa.

Després venian las representacions de *La Almoneda del Diablo*, també decorada per ell, que un quant temps després fanatisava al públich barceloni ab els esplendors y las sumpuositats de *La Magia nueva*, de las que la quitxalla d'aquell temps, qu'ara conta de 28 á 32 anys, en guardará memoria eterna. Recordém també unas preciosas decoracions sevas d'una comedia de màgica titulada *Lo Pont del Diable*, representada al Circo Barcelonés.

Venien més endevant els espectacles posats á tot gasto per l'Elias al Tivoli ab un luxu y una economia de preus inverosímils, dels que fou en Soler un colaborador decidit é infatigable. Primer *Lo Rellojete del Montseny* y després *De la Terra al Sol*, dugas sarsuelas de gran aparato que varen obtenir, sobre tot la segona, un éxit inmens. Las cómicas aventuras del Baró del Cascall á través de la serrallada montsenyenca, y aquell consistori municipal de poblet (convertit en galliner y ls regidors en gallinas) en la primera; y las peripecias del astrólech Telescopi, del Comte de Matafaluga y de son nebot en son fantástich viatge á la lluna y al sol en la segona, donaren ocasió á n'en Soler pera presentar uns quadros hermosissims, reveladors de sa potentia y florida imaginació. Aquell observatori astronómich instalat en un terrat barceloni, descubrintse al fons, demunt d'un celatje de nit serena, la silueta negrosa dels campanars de la Catedral; aquell teló curt, representatiu d'un tros típic de la Barceloneta; el paisatge llunar y'l paláu riquíssim de la Reyna de la Lluna; el laboratori de la llum solar ab el trono de Febo, y aquell espléndit carrer en el Sol, son decoracions ple-

nas de color y de fantasia, ab un caràcter apropiadíssim a l'indole de l'obra. Lo mateix dihèm dels figurins dels trajos.

Encoratjat per èxits tan sorollosos, l'Elias encarrega a n'en Soler la decoració dels balls d'en Moragas *Lohokeli* y *Parthenope*, qu'es portada á cap ab un gust y una riquesa extraordinaris. S'estrenan y se'n donan centenars de representacions, essent el triomf del gran pintorescenógraf, colossal. L'assumpto indi del *Lohokeli* li proporciona ocasió pera presentarnos un *Scheol* (1) de columnas y arcadas rohentas, per entre las que s'esmunyen y's recargolan uns reptils gegantins. Allí s'aplegan, ab feréstega majestat, al entorn de Belial, els genis de la discordia. Y al final, aquell paradís d'apsaras d'una poesia flamejanta, ab resplandors irisadas. Quadros tots dos d'un efecte màgich y sorprenedor.

En el *Parthenope*, seduheixen tot seguit aquells hermosos paisatjes que simbolisan las quatre parts del món. El bosch secular del Nort d'Europa, el vilatjexinesch, els sorral del Sahara, ab sa tenda aplanada, hont reposa la caravana, mentres las almeas dansan al so dels tamborins encascabellats; y sobre tot, aquella plassa triomfal d'una antiga ciutat mejicana, ab sos temples y palaus rublerts d'idols ventruts y d'adornos estrambòtichs, entre mitj d'una luxuriant vegetació tropical, ahont arriba la professó de guerrers resplandents, antecessors de Moctezuma. La fantasia d'en Soler y Rovirosa, ahont esclata, es al final del ball que representa la gruta blavenca de Protéu, en las fondarias verdejantas del Occeá. Allí l'artista s'hi lluheix de debó. La inagotable forsa decorativa de la vegetació submarina li dona motiu pera presentar uns quadros que ullprenen.

Segueix decorant balls d'espectacle, y en el Principal, després del regular èxit de *Clymene*, ns dona, decorat per ell, el preciosíssim ball d'en Moragas *Clorinda*, ahont pinta en Soler uns deliciosos figurins pera'ls quatre grupos de ballarinas que representen els oros, las copas, las espasas y'ls bastos del joch de cartas, qu'evolucianan en els jardins d'una princesa apassionada per ells, capitanejats pels reys, pels cavalls y per las sotas.

El conjunt no pot ser més hermós. En el mateix ball ens presenta un teló curt d'una bellesa infinita. Representa un paisatge nocturn, clarejat per la lluna, que dona de ple á la entrada misteriosa d'un temple, en la que s'hi redressa ab puresa y blancor immaculada la estatua d'un deu. Y en l'últim quadro, la fantasia d'en Soler y Rovirosa arriba potser á son grau maxim en la decoració interior del Paláu de l'Armonia; ab sas gradinatas sonoras fetas de teclats de piano, per las que devallan lleugerament els peuhets rosats de la primera ballarina; ab sas arcadas de timbals, de flautas y trompetas, que descansan demunt dels capitells (partituras dels grans músichs ricament enquadradas) de las dauradas columnas (arpas colossals), esplayantse'ls ulls per las rosadas perspectives d'una restallera magnífica d'orgas de catedral que's perden al fons. S'hi escampa allí tot un exèrcit d'instruments animats. Hermosos heralds de llegenda trompetejan ab forsa; pastors de Lluís XV floviolen melangiosament; els violoncellos y'ls contrabaixos ab camas, se rascan el ventre, semblants á gegantins escarbats; els serpentons militars aixordan ab passos dobles, y'ls xim-xim dels cascabels de las liras xinescas se barreja ab els repicaments decidits d'una banda de timbals, guiada per un majestuós y encarcarat tambor major.

Dels balls, passa en Soler y Rovirosa als dramas d'algun aparato, y pinta á Novetats, entre altrás decoracions, un hermós cementiri pera las representacions de *Don Juan Tenorio*, que doná en Delgado l'any 86; decoracions que s'exhibeixen cada any per Tots Sants, ab èxit sempre grandió. En la magnífica presentació escénica del *Judas*, d'en Pitarra, á Romea, hi sobressurt aquell tétlich bosch de cedres, d'uns dels quals se tallá la creu pera Jesucrist, ab aquella tempesta final y descubrimient fantástich del Calvari.

La mà mestra del gran conceixedor de las taúlas s'hi endevina tot seguit; lo mateix qu'en l'interior mitj-eval del paláu de Grecy, ab sos grans tapisos y ab sa explosió, incendi y enderrocamient, pintada pera'l drama *Lo monjo negre*, del mateix Pitarra, y en la superba plataforma d'un castell anglés, ab sos murs ab moviment descendent, pera donar la ilusió de la evasió d'un personatge que

(1) Infern indi.

s'arrapa fortaleza amunt, presentada en el melodrama *Jenny* á Novetats.

En el mateix teatre alcança en Soler un gran triomf ab las preciosas decoracions del drama d'en Pin y Soler *La Sirena*, en las que sobressurten aquella cuberta del berganti moventse en alta mar, d'una veritat pasmosa, aquells tons calents y luxurians del *Bohio de la Carnera*, y sobre tot aquella decoració final, *A las portas del fossar*, d'una poesia tan fonda, que no dubtém en calificarla com á una de las més hermosas qu'han sortit del pinzell del mestre. Ve més endavant aquella misteriosa gruta, cruament clarejada per las antorxas del enterro de Llätzer, en el quadro de la resurrecció d'aquest, del drama d'en Guimerá *Jesús de Nazareth*, disposada ab una simplicitat de medis y un art tan exquisit, que contribueix poderosament al gran éxit obtingut per aquell final bellíssim.

Pera *Las monjas de Sant Aymán*, del propi Guimerá, pinta en Soler y Roviroza tot el decorat del quart acte, que's desenrotlla per enter á Jerusalem. La entrada á la mezquita d'Omar, la vista de las murallas y especialment el teló curt que representa la porta d'Efraim, ab una barreja armónica d'arquitecturas, son obras magníficas; lo mateix que la vista nocturna de *Nôtre Dame de Paris* en construcció, en l'òpera d'en Giró del mateix titul; y també un poètic carrer de Toledo, pintat per encàrrech de la Guerrero y exhibit á Paris ab gran éxit en la representació de la *Casa con dos puertas*, de Calderón.

L'ideal d'en Soler era fer quelcóm de gran importancia al Liceu, ahont sols havia pintat unas bellíssimas decoracions pel *Don Carlos*, de Verdi, y la ocasió se li presenta ab *Falstaff*, del mateix autor, en que hi pinta l'interior de la *Osteria della Giarrettiera*, el jardí de Ford y'l parch de Windsor, tot impregnat d'un gran color d'època y embolcallat en una boyrina fantasiosa qu'enamora: y ab el de l'òpera de Saint-Saëns *Samson et Dalila*, quin sumptuós temple filistéu, ab son enrunament grandios, está encara ben present en la memoria de tothóm.

En el *Neron*, d'en Rubinstein, que fracassa completament, hi obté en Soler un éxit sorollós y ben merescut. Efectivament: sa decoració del exterior del temple á Evandre, se pot

posar entre lo millor que ha produhit sa fantasia genial. Lo mateix dihém del decorat de *Tristan é Isolda*, en el que, segons confessió propia, no pogué desenrotllar son projecte ab tota la grandiositat concebuda per ell y digna d'una col·laboració ab en Wagner, per lligaments, *economias* y altres *misteris*, ó més ben dit *miserias* de teló endins; y de sas darrereras obras, las decoracions del *Comte Arnáu*, d'en Pitarra, entre las que n'hi ha dugas de superbas.

Hem inventariat fins aquí aquells de sos treballs escenogrífics que á nostre entendre constituïan la nota dominant de sas facultats artísticas. Més qu'en cap altre ram de la pintura, s'havia distingit en Soler y Roviroza en la escenografia, havent sigut un apòstol fervent de son progrés cada dia més esplèndit, implantant en nostres escenaris las innovacions apresas de sos mestres de Paris, tirant á terra tot lo rutinari (que desgraciadament encara ha tret el nas aquests dias ab las representacions de *La Favorita* al Liceu): alló de la consabuda dotzena d'esquifits bastidors per banda, tancats per un teló de fondo que's dona bofetadas ab las lleys més rudimentarias de la veritat y de la estètica. Deixeble d'en Jambon, també ell deixa á Barcelona uns quants deixebles verament notables y un heréu artístich indiscutible: el nostre estimat amic Maurici Vilomara. Las obras d'en Soler y Roviroza poden posarse al costat, sense qu'en res desmereixin, de las dels més reputats mestres francesos Lavastre, Carpezat, Amable y Gardy, y molt per demunt de las d'en Muriel, Bussato, Rovescalli y Sormani.

En Soler y Roviroza era, además, un decorador d'habitacions de gust exquisit y un afanyós coleccionista de grabats, dels que'n tenia un bon munt de carpetas plenas, y principalment, un enamorat sincer de tot lo que fos art en sas diverses manifestacions, y una personalitat tan essencialment barcelonina com estimada y respectada de tothóm.

Baix altres punts de vista's pot parlar d'en Soler ab el motiu tristíssim de sa mort: però nosaltres, que l'hem vist y aplaudit sempre ab motiu de representacions teatrals, hem pretengut evocar al mestre y sas obras á través de distintas èpocas y dels diferents escenaris ahont tants aplausos obtingué y á

tants feu disfrutar ab la potencia de sa imaginació fantàstica y esplendorosa, que a semblansa del genis de las comedias de màgica, feya brotar de las polsosas taulas, ab la virtut nigromàntica de son pinzell, veritable talismán, tot un món d'ensomnis rosats, de palaus fastuosos y d'encisos resplandents que enlluernaven y sorprenian. Si ho hem lograt, ja estarem ben contents d'haver contribuït a enaltir com se mereix la bona memoria del qu'en vida fou un bon amich, al qu'apreciavam y admiravam sincerament, y una de las glorias més llegendàries del renaixement artístich de nostra estimada Catalunya.

SALVADOR VILAREGUT.

Siegfried.

III

LA EXECUCIÓ MUSICAL

ACTE PRIMER (CONTINUACIÓ.)

ESCENA III.—Comensa per un quadro fantàstich qu'escènica y musicalment ha d'arribar fins al limit de la expressió. Al quedar sol Mime, es invadit del més gran terror, puig el vent tempestuós qu'acompanya a la sortida del Viatjer, junt ab els resplandors que deixa aquest com estel, infundeixen l'espant en l'ànima del nano, que crida, tremola y's desespera, corprés per la por més espantosa, imaginantse en son deliri qu'el dragó s'acosta y'l devora. La ilustració musical ab que Wagner ha decorat aquesta escena es un admirable fragment sinfònic que produeix indescriptible efecte, fondissim y emocionant. Las notas se precipitan com torrentada devastadora, tots els instruments de la orquesta semblan confabularse pera produhir els sorolls més estranys, las dissonancias més atrevidas, en que's violan las lleys fonamentals de l'harmonia, y en que'l geni del Mestre dona una proba més de sa feconda inspiració. Els instruments de corda, ab figuras ràpides y ab tons sinistres, reproduheixen el tema de Loge (com a mestre de la por) en passatjes cromàtics, atravesats pels sons penetrants de las flautas, mentres la tuba baixa sosté las notas prolongadas del tema del dragó que's repeteix continuament; resultant del conjunt una riquesa de colorit insuperable.

No sols no ha produhit en el Licéu aquest fragment l'efecte sorprenent que requeria, sinó qu'es un dels trossos en que la falta de batuta y de coneixement en el director ha perjudicat més l'obra, y en lloch de sas be-

llesas, sols ha arribat a nosaltres el més extraordinari desgavell y confusió. La torrentada cromàtica que dibuixa'l tema de Loge ha sigut ab exagerat soroll portada, y ab una falta de claretat, de relléu y de cohesió en els instruments que l'han feta incomprendible. Per altra part, els baixos del metall, particularment las tubas, han d'atacar el tema del dragó en pianissim, però ab empena suficient per allargar la nota y obrirla després, aguantant la forsa del so fins al final, de manera que la frase se senti sempre lligada y sostinguda. Sols en somnis pot imaginar-se que fassi això nostre metall, que no lliga una nota, ni tan sols la sab aguantar més enllà d'un parell de compassos. En mitj de la fantàstica dansa de las notas, hem sentit continuas desafinacions, arribant fins a anar perduda la orquesta, com perdut anava'l seu director. Y com qu'el fragment ha sigut atacat massa fort desde bon principi, no s'han graduat els *crescendos* que segueixen, particularment al unir-se als esmentat temas el del ensopiment (1), que la orquesta hauria degut descriure en creixent progressió, y produhint una efervescencia qu'arriba al paroxisme al ressonar extremadament fortissim el tema de la espasa, pera resoldres tot seguit d'una manera apacible en el tema del viatge de Siegfried quan aquest entra novament en la cova. Repetim qu'aquesta grandiosa pàgina descriptiva requereix també una grandiositat d'interpretació en la orquesta, y sols llavors pot apreciarse son valor.

Mime tampoch ha estat aquí afortunat, perque l'espant li havia de sortir més de l'ànima, el tremolor y la por posarlos més de relléu, y'l conjunt resultar més grotesch, produhint un doble efecte, meytat terrorífich, meytat còmic.

Siegfried demana imperativament la espasa, y'l tema de virilitat acompanya a sas paraulas, però ab més vives de la que l'hem sentit, com més animació de temps requeria'l tema del viatge que senyala sa arribada. Al comensar el nou diàlech ab Mime, trobem una supresió de 87 compassos, que serveixen de preparació a la magnífica escena que segueix, en la que'l nano tracta de fer coneixe a Siegfried lo qu'es la por. Un altre vigorós fragment descriptiu es tot aquest tros: la descripció de Mime es acompanyada d'una gran riquesa sinfònica, en la que domina sempre'l tema de la por, caracterisat pels cromàtics dibuixos de Loge, qu'hem sentit ab el defecte de sempre, la inevitable monotonia, sent aixis qu'ha de pujar, creixent en forsa'l motiu, ensemps qu'ho fan las notas de la escala ascendent ab que's resol. A con-

(1) Usém aquesta paraula per no trobarne un'altra en nostre idioma qu'ns dongui millor la idea de *sopor*, qu'es lo que significa exactament el mot alemany *schlummer*.

tinuació's reproduïen els temas del encantament del foc: las flamas, el foc màgic y l'ensopiment s'entrellasan y confonen en deliciosos armònics, quina part principal es encomanada a la fusta, qu'ho ha expressat pèssimament, sobre tot per lo que toca a las flautas y l'oboe, que no hem sentit ni un sol compàs a to ni a temps.

El tema del ensopiment, que té en tot aquest fragment una capital importancia, s' refereix al somni en que's troba Brunhilda, y procedeix per tant del final de *La Walkyria*, reapareixent ara pera significar qu'aquesta es l'única qu'ensenyará al héroe lo que sia por. Aquest tema, d'un encant y tendresa exquisits, requereix ser cantat per la fusta ab la major dolzor, lo qual es aquí demanar un impossible; y si ho pretenem després, quan el repeteix el metall, l'impossible es major encara. Del metall passa a la corda y d'aquesta'l reprén l'oboe en un temps molt *ral·lentat*, que quan s'executa a conciencia produïx un grandió efecte. El conjunt de tota aquesta escena de la por ha sigut precisament equivocat per falta d'efecte, es a dir, d'una interpretació que posés de relleu els efectes repetits que produïen las combinacions orquestals dels temas qu'hem exposat.

Al manifestar Siegfried sos desitjos de co-neixe la por, el nano li imbuïx la idea del dragó, y per arribar a ell demana'l noy la espasa. L'acció s'anima gradualment y'l temps cambia, devenint més viu també, combinantse'ls temas que caracterisan a abdós personatjes en alegra y ritmada unió, fins que Siegfried s'apodera dels trossos de la espasa y's prepara a forjarla de nou. El tema del hercu de la espasa, qu'esclata ab gran forsa, ns conduïx a un nou tema qu'acompanya'l trevall de Siegfried y que s'anomena, per tant, el motiu del trevall; el constituïx una figura ascendent molt viva, fusió dels temas de la virilitat y de Siegfried noy. Aquesta figura es altra de las frases que requereixen un ritme molt pronunciadissim, que aquí no hem conseguit.

Altra supressió s'ha fet, que comprén 54 compassos, en el moment que Siegfried comensa a llimar els trossos de la espasa. Es imperdonable tal falta de propietat, donchs si suprimim la primera de las operacions de la forja, ¿com se justifiquen las que segueixen? En uns quants compassos s'ha de realisar, d'aquesta manera, lo que Wagner deixava perfectament justificat en el temps que li senyala. Però la supressió s'ha verificat, y la magnífica exposició orquestal qu'acompanya a la primera exposició del tema del trevall continúa essent desconeguda pera nostre públich.

Al comensar sa feyna, Siegfried agafa una gran cantitat de carbó y la posa sobre la fornall, y mentre's produïen las flamas, ha

de colocar els trossos d'espasa al foc, y comensar a llimarlos. Si tots aquests detalls s'haguessin observat, l'efecte hauria sigut molt més gran. Mime's mofa de la pretensió del noy en un joganer tema que caracterisa al nibelung com a mestre de la por, y en tant que Siegfried segueix llimant ab creixent ardor, el tema de Siegfried noy se reproduïx ab gran potencia, y entrellassant-se ab el del trevall reflexa gráficamente las energias del héroe. Contrastan ab la brillantes d'aquesta situació'ls comentaris de Mime al admirarse de l'habilitat que demostra Siegfried, y sas paraulas van acompanyadas d'un nou tema, també lleuger y joganer, que pinta ab gran relleu las subtilidades del nibelung. Aquest tema de subtilidades barreja ab els demás que fan referencia als pensaments del nano, ó sian la por, el dragó, y finalment l'anell, conduïnt en Mertens tot el fragment ab una gran falta de color y ab confusió ben llastimosa.

Reduïts a pols per la llima'ls trossos de la espasa, Siegfried els coloca en un gresol y després de portarlo al foc, comensa a ventar aquest estirant la corda de la manxa mentres entona l'hermós cant de fundició.

Heus aquí una de las pàgines més encisadoras del primer acte. Siegfried demana pel nom de la espasa, y al contestarli'l nano que sa mare li deya Nothung, entona aquell l'alegra, la hermosa y arrebatadora cansó en honor seu: «Nothung! Nothung! Ferro envejat». La forma del cant es ben senzilla, y no obstant la expansió dels sentiments de Siegfried es en ella tan intensa y poderosa, que no pot arribar a un major grau d'expressió. Conduïda pel tema del trevall esclata virilment la paraula *Nothung* apoyada en las dugas notas d'una octava descendent (que son las mateixas de Siegmund al final del primer acte de *La Walkyria*) y mentre's desenrotlla la melodia del cant, forma la orquesta la base musical d'aquest ab els temas del pacte y del trevall portats a un grau extraordinari de grandiositat. Els defectes d'interpretació son ben patents: el temps s'ha d'alterar diferents vegadas, y no durlo com aquí sempre igual. Després de l'animació dels quatre primers compassos, el mestre devia retenir un xich el temps, per animarlo més encara al entrar el motiu del pacte. Aquest tema, format per una escala que's repeteix a cada compàs en progressió descendent, devia dirlo la orquesta d'un modo *molt més* pesant y sostingut, sense qu'aixó vulgui dir adormir el temps, sinó ritmar els baixos ab moltíssima més forsa, y accentuarlos ab pesadesa sense accelerarlos. Els dibuixos y *trinos* de la corda han d'ésser més ràpids y marcats ab més expressió, y'ls trencats acorts dels instruments de vent han de ressonar també ab més agilitat.

Las exclamacions d'alegria de Siegfried ab

els mots «Hoho! — Hoho! Hohei! — Hohei! Hoho!» han d'ésser crits en lloch de notes, crits de joia desenfrenada (intraduïbles en tot idioma), que ab empenta arrebatadora ha d'entonar el tenor, quan té facultats que'l senyor Grani no posseïeix. La escala descendent qu'acompanya las paraulas «Manxa'l foch» ha d'expressarse ab molta més forsa y á temps un xich moderat, y'l cantant ha de vocalisar sas notes més clarament.

Per què, en mitj d'una cansó tan animada y fins *soportable* pera tothom, ferhi atrevidíssimas supresions, que la malmeten y li treuen tot relleu? Per consideracions y respecte á Sa Majestat el tenor, qu'en el Licéu segueix sent el rey absolut. Si combatém ab tanta energia la qüestió de las supresions, es perque creyém qu'en las grans obras de Wagner no ha nascut encara'l mestre que'ns pugui senyalar la página pitjor, ó *menos bona* que las altrás. Y si aixó ho creyém en general, judiquis lo qu'ha d'ésser en aquest grandíós cant de fundició, qu'encisa fins als més ignorants. Sápigaho, donchs, nostre públich: li han suprimit el fragment més hermós, puig en els 29 compassos tallats s'hi troba l'ardida y deliciosa frase «In springenden Funken, etc.», qu'es la de més efecte de la cansó. Però, además de sa elevada tessitura, hi ha en ella dos tresillos, en el *sol* y en el *fa*, que la veu d'en Grani era incapàs de donar, y per aixó, y per estalviarli uns quants crits salvatges que l'acompanyan, el director (que'ns volian fer passar per wagnerià) s'ha humiliat á las exigencias d'un tenor, al cap y á la fi italià. Hi ha més encara: quan Siegfried torna á ventar ab la manxa, s'apeteixen els crits de joia, però'l cantant els ha suprimit en el passatge creixent que va acompanyat del tema de la forja y d'uns *trinos* que la corda ha dit ab tan poca netedat com li ha sigut possible.

La idea de preparar un brevatje per'adormir al noy germina en el pensament de Mime, y la orquesta ho fa patent ab els temas del ensopiment (que apareix en un *tremolo* de corda), del tresor y del heréu de la espasa. Aquest ultim devia accelerarse més y marcar-se ab claretat en el triple canon que s'presenta, seguint sempre més animat fins la entrada de la darrera represa del cant de fundició, qu'ha sigut entonat per las trompas ab horribles desafinacions. Igualment desafinat ha dit el cornet'l tema de la espasa, que repercuteix victoriosament per l'èxit del treball de Siegfried, y no s'ha observat aquí un cambi de temps, el qual devia animarse més al introduhir en l'aygua l'acer ja fos. El soroll de vapor que produheix el refredament del metall en l'aygua ha sigut executat ab notable des-
acert, puig sentintse ab exagerada forsa ns ha privat de saborejar el magnífich passatge descriptiu de la orquesta qu'en repetidas escalas descendents reproduheix aquell soroll.

Dos nous temas indican els resultats del treball dels dos personatjes. El de Siegfried, ó sia l'enduriment de l'acer fundit, apareix en el tema de la duresa (ó fortalesa) format per un grupo de terceras qu'han de sonar com acorts de *fanfare*, ab més alegria y á temps menos lent de lo qu'aquí s'ha executat, puig el tema ha de tenir el caràcter d'un *scherzo*. L'altre tema referent á Mime, caracterisa'l treball de cuynar, que realisa al coure'l brevatje pera envenenar al noy, y es una variant en forma estrafeta y menos clara del mateix tema; terminant un y altre en una frase ascendent y animada que caracterisa'l respectiu goig de victoria que cada un experimenta. Aquesta frase devia portarse més estacada. Els dos temas se combinan capritxosament repetidas voltas, produhint una magnífica armonia de conjunt.

L'endurit acer surt ardent del foch y passa, pera ser forjat, á la enclusa, y mentres Siegfried el repica ab el mall, entona la magnífica *cansó de la forja*, quinas bellesas corren parell ab l'avans citada. La melodia es formada per una variant del tema de la virilitat, basat en una figura dels instruments de corda qu'ha de reproduhirse aquí d'una manera extraordinariament enérgica y ritmada, plena d'una fogositat y entussiasme sempre creixents. Al Licéu no ha pogut tampoch produhir efecte aquest passatge, en primer lloch per faltarhi del tot l'alegria y entussiasme, tant per part de la orquesta com del cantant, y además per la falta de facultats d'aquest, que ha deixat sense dir la major part de bellesas que conté. Se requereixen pera produhir son verdader efecte una empenta ben viril y un fraseig clar y expressiu que'l senyor Grani està ben lluny de possehir. Y ja que sas atrotinadas facultats l'obligan á no respectar una sola nota del cant, que modifica constantment á mida del seu gust y veu, deuria procurar quan menos que'ls cops sobre la enclusa, si no van á to, fossin á temps, en la nota precisa que l'autor els marca, y seguint sas observacions, puig están senyalats en tres distints graus de forsa segons cada compàs. Un'altra injustificable supressió de 49 compassos acaba de contribuir á destrossar l'efecte del cant, ensemps que la propietat escénica; per manera, que la espasa queda forjada sense temps material pera ferho, lo qual no es pas culpa del autor.

La reproducció dels temas de la virilitat de Siegfried y de la subtileza de Mime caracterisan perfectament els intents d'un y altre mentres el primer posa la empunyadura á la espasa forjada y'l segon guarda en un pot el brevatje qu'ha elaborat. El segon tema's converteix aquí en un especial cant de triomf del nano capficat en sos projectes ambiciosos sobre la conquesta del tresor y la dominació del món. Siegfried també entona un hermós y brillant cant de triomf... quan

el mestre y'l tenor no s'hi oposan, puig al Liceu li han suprimit també 163 compassos, y ab el salt aném á parar al passatge final quan l'héro branda la espasa novament forjada, y després d'unas armonias que son pressagi de las del aucell, d'un cop d'acer parteix la enclusa en dos trossos, esclatant triomfant el tema del heró de la espasa. Y la orquesta termina tempestuosament ab la darrera reproducció dels temas de Siegfried noy y de la espasa en un prestissim que s'ha de conduhir tan ràpit com sia possible, y que aquí no hem sentit ni ràpit ni clar, sinó tan sols un embolich d'uns instruments ab altres, fins reunir-se en l'acort final.

El primer acte de Siegfried ha sigut el més destrossat, y per aixó es natural que resulti més pesat que'ls restants. Ab una tal falta de consciencia artistica en el mestre Mertens y ab una nulitat tan gran en lloch de tenor, no's pot demanar altra cosa.

ACTE SEGÓN.

PRELUDI.—Forma un contrast sorprenent ab la explosió de joya y entusiasm que termina l'acte precedent. La cobdicia pel tresor que'l dragó guarda es el sentiment que domina als personatjes, y per aixó'l preludi es un teixit de lúgubres armonias que donan á la trama orquestal un caràcter tétich y pesant. El dragó, ademés del tema que ja coneixém, es caracterisat en aquest segón acte per un motiu més subjectiu, puig aquell s'aplica principalment á la idea del monstre, mentres que'l tema de Fafner evoca més aviat la personalitat del guardià del tresor. Y com que aquest no es altre que un gegant, d'aquí que'l tema dels gegants s'apliqui á Fafner ab la variació produhida per una dissonancia ritmica d'un acort que li afegeix el caràcter dimoniach de tritón. Aquesta variant del final del tema s'ha d'expressar ab algún retràs del temps, cosa que no hem notat, ni tampoch la claretat del tema, puig el pianissim no ha d'ésser obstacle pera que's sentin bé totes las notas. Wagner recomana que's conduheixi mandrós y arrossegant, y en aixó en es lo únich que las qualitats del mestre Mertens se compenetran ab els desitjos de Wagner.

La tuba-contrabaix es un instrument del metall indispensable pera l'adequada execució d'aquest tema. Era precis, donchs, adquirir-la, si no's trobava, en lloch de confiar-lo á un material que ab dificultat arriba á donar las notas de tuba baixa. D'altra manera'l tema pert gran part del seu aspecte tenebrós y's destaca poch al costat dels altres. Després de varias repeticions d'aquest tema, s' reproduheixen els de la meditació y l'anell, com indicant el móvil qu'ha de menar l'acció vers l'anre del monstre, devent-se abdós expressar ab més forza y relléu.

Segueix en un *tremolo* l' tema de la por, y després el pacte, pera reproduhir-se'l motiu de Fafner, ab la particularitat de presentar en ordre invertit els acorts del tritón.

Ab potencia rabia apareix en els trombons el penetrant tema de la maledicció del anell, maledicció que Alberich, el seu primer possessor, va llençar sobre d'aquell al ser-li robat. La dissonancia de sas darreras notas li dona un caràcter sinistre y terrible, per lo qual era precis atacar aquest tema ab més resolució y energia, ressonant vibrant en la nota aguda pera precipitarse ab més forza en l'acort final; aquí ha resultat poch penetrant y menos terrorífich. Després d'una repetició del mateix, segueix una figura ritmica formada per tresillos de terceras sincopadas en la fusta, que venen á significar el treball de destrucció del nibelung, precedits d'un ràpit dibuix ascendent de la corda. En aquest tema devian lligarse més els dos fragments que'l forman, y encara que'ls acorts finals han de dir-se disminuint, no per aixó deuen ser menos clars que'l dibuix que'ls precedeix. El tema de l'anell se repeteix pera conduhirnos al moment culminant, ó sia'l crit de terror d'Alberich (reproducció de sa imprecació contra'ls deus en *L'Or del Rhin*), qu'ha d'esclatar imponentissim, y per aixó requeria que la orquesta, en consonancia ab el caràcter d'opressió enérgica de la frase, hagués precipitat bastant el temps, retenint-lo en el crit dominador que, junt ab el tema de Fafner, abarca'ls dos següents compassos, y tornantlo á accelerar en el final format per aquest ultim tema en combinació ab el del anell. Repetim lo de sempre: sense la expressió en la frase, que's consegueix del modo indicat, no es possible interessar al públich, ni menos introduhir-lo en la idea que cada passatge porta involucrada.

ESCENA I.—Alberich, el senyor y amo de la rassa dels nibelungs, apareix, al comensar l'acte, sol, en negra nit, espiant la entrada de la Cova de la Enveja, ahont jau el guardador del tresor. Devia estar assegut sobre una paret de rocas, y no en primer terme com aquí's presenta. El tema de la destrucció acompanya sas primeras paraulas, fins que un raig de *débil llum*, venint del bosch, anuncia l'arribada del Viatjer. El fragment musical que segueix (reproducció del tercer acte de *La Walkyria*) devia conduhir-se ab més punyenta accentuació, puig la combinació dels temas de la cavalcada y de l'angoixa ó inquietut dels deus requereixen tot un altre efecte ritmic que dongui á la frase la convenient grandiositat. Aquest ultim, qu'atacan els baixos de la orquesta, está format per la unió dels temas de las Nornas y del crepuscul, que's fonen en apassionada y ritmica transformació. Ab entonació molt expressiva, però sostinguda, ha de ressonar després el tema de la maledicció en el metall, y al reprodu-

hirlo per segona volta, las trompas haurien degut sostenir la darrera nota en un curt *crescendo*.

El diàlech entre'l deu y'l nibelung comensa ab las furiosas frases d'aquest en que's revela tot el seu odi contra'l que li robà l'anell, acompanyadas pel repetit tema de la destrucció. Wotan se dona á coneixe ab el tema de la despedida de Brunhilda (final de *La Walkyria*) que revela sas internes preocupacions, y el del Walhalla; la rabia d'Alberich esclata en tota sa forsa ab unas tumultuosas figuras com transformacions del tema del anell, que la corda ha expressat sense netedat, y que terminan ab el potent tema de la venjansa, que s'havia de dir donant una forta apoyatura á cada nota. La orquesta ha de subratllar molt en tot aquest passatge las repetidas injurias que'l nibelung profereix.

La calma y tranquilat de Wotan contrasta ab la cólera d'Alberich, com en l'acte precedent ab el terror de Mime, y es reproduhida en la orquesta pel tema de Viatjer, dit en dols pianíssim; Wotan ja no obra, sinó que solzament contempla. Apenas entrats en materia y quan comensa la discussió entre un y altre, trobém una nova supressió que destrueix tot l'esperit de la escena, puig abarca 110 compassos, en els que Wagner retrata ab má mestra'l pensament de Wotan y'l caràcter é intencions del nano.

Torna á rependre'l diàlech, quan el deu adverteix al nibelung dels perills que l'envoltan y apareix el nou tema (també de *La Walkyria*) del abatiment del deu, qu'exposa la corda ab to lúgubre y dolorós, quin tema devia marcar-se molt més en els dos primers compassos, pera disminuirlo en els dos següents. Igualment ha degut la orquesta expressar més fort el tema del pacte, pochs compassos després enllassat ab el del anell que s'havia de fer sentir disminuhint y *rallentando*; aixís com senyalar més marcadas las pausas que tallan el final de la frase ab una figura en que'l pacte y la renuncia's combinan magistralment.

El Viatjer s'enfila sobre la roca que hi ha (ó deuria haverhi) devant de la cova, pera despertar al dragó, lo que realisa ab el tema de Fafner. Tota la conversació ab el monstre es comentada en la orquesta pels dos temas que á ell fan referencia (dragó y Fafner), aixís com pels de la espasa y anell, objectes sobre'ls que versa aquella. La veu cavernosa del dragó ha sigut bastant ben imitada per medi d'una botzina, però per la mala colocació del cantant dins del escenari, ha deixat de produhir la ilusió de que fos la monstruosa figura la que parlava. Com que'l passatge requeria molta pesadesa, es altre dels raríssims qu'ha sapigut conduhir en Mertens, y fins potser era precis un xich més de lentitut en el final, puig l'adormir-se també resulta un matis devegadas, sobretot

dihent la veu de Fafner «deixam dormir», quina última paraula devia acompanyarla d'un badall més marcat.

La profecia en que Wotan expressa sa impotencia pera cambiar el curs de las cosas, es acompanyada pel tema de la Nornas (las Parcas de la mitologia escandinava), que la orquesta ha reproduhit massa fort y ab expressió poch dolsa. Y al fer alusió al héroe que s'acosta, torna á apareixe'l tema de la llibertat d'aquest, seguit del tema del heréu de la espasa, que'l corneti devia haver afinat més. La desaparició de Wotan es acompanyada també del ritme de la cavalcada en contrapuntística combinació ab el tema del Viatjer, péssimament expressada per la orquesta. Intercalada en aquesta combinació hi trobém la hermosa frase del despido de Brunhilda, qu'arriba á nosaltres com un sospir intim de l'ànima del pare que's dirigeix cap á la roca ahont aquella reposa, y per tant ha d'ésser dit sols d'una manera velada.

Alberich llensa contra'ls deus una última maledicció, acompanyada per aquest tema en la orquesta, que devian marcar molt més els trombons, y en sa repetició las tubas, sobre tot en las frases finals, plenas de simbólica expressió. La escena queda deserta, é immediatament ha de comensar á apuntar l'aubada, cosa que tampoch aquí s'ha observat.

JOAQUÍN PENA.

TEATRES

ROMEA

EL SÍ DE LAS NOYAS

En Llanas ens va fer passar l'altra nit un bon rato á Romea ab *El sí de las noyas*. L'obra'n va agradar de debó, y ho confessém desseguida perque no se'ns prenguin en mal compte las observacions que farém després.

En Llanas, qu'es autor dramàtic d'instint, domina *le métier*, coneix y usa oportunament una rica varietat de recursos escénichs d'efecte cómic segur, y construeix el diàlech ab facilitat y gracia, lo que fa que las sevas obras no pequin de monótonas ni de pesadas.

Totas aquestas qualitats las hem trobadas en *El sí de las noyas*, refundició de *El sí de las niñas* de Moratin. De moment prescindim d'aquesta, y considerém *El sí de las noyas* com si fos original. Considerada aixís, l'obra es digna d'en Llanas. El quadro de costums que representa, encara que d'època y enmatllevat á Moratin, li surt ben arrodonit; els tipos perfectament reproduhits, el diàlech, tant quan l'arreglador traduheix com quan inventa, es forsa espontani y apropiat, y'ls acudits ó *xistes* may rebuscats, y generalment ingeniosos y naturals.

En resúm: pera qui no conegui ó sols co-

negui superficialment l'obra d'en Moratin, la d'en Llanas serà una comedia de costums admirable, finament satirica y plena d'observació de las flaquesas y petits defectes dels homes. Ara per qui conegui la d'en Moratin, la cosa ja varia d'aspecte. Nosaltres confessem ingenuament que durant la representació no ns podíem abstenir de fer comparacions, de recordar lo que se suprimia y aquilatar el valor de lo nou ab el mateix criteri que lo que's conservava. D'això'n resulta qu'en Llanas, que—no estem segurs—no té las pretensions d'ésser un Moratin, al presentarse de braset ab ell se sent petit y'n surt perjudicat. A nostre entendre en Llanas s'equivocà al fer una refundició: ó havia de tenir més pit, ó menos: ó fer un'obra completament seva, encara que fos inspirada en *El sí de las niñas*, ó concretarse á fer una traducció literal, que'l ferla bé ja es bon xich difícil.

Si en Llanas ens hagués donat una traducció ben feta y ben literal, l'hauríem aplaudit ab molt gust, perquè encara qu'en aixó de traduccions tenim idees molt radicals, á voltas las traduccions resultan necessaries y fins lloables. Per nosaltres, tota obra que's pugui representar y'l públich entengui en son idioma original, aixis deu servirseli. May una traducció, encara que'l traductor tingues més talent que'l mateix autor, pot valer tant com l'original. Sentada la regla, qu'es absoluta, las excepcions se desprenen necessàriament d'ella mateixa. Serà licita y meritòria, donchs, una traducció, primer: sempre que'l públich no entengui l'idioma del original; segón: sempre que qui l'ha d'interpretar no sàpiga aquella llengua, ó no li sia propia, y per tant no pugui representar l'obra original degudament.

Ara bé: en Llanas ab *El sí de las niñas* se trobava en aquest ultim cas. El públich d'aquí comprén y fruïx perfectament la prosa escultural de Moratin, però com que las companyias de declamació castellanias ja fa temps que no representan dita obra, y d'entre las catalanas la de Romea (única que conta ab elements pera ferho) no pot representarla bé en castellà, està clar que, pera dar Moratin al públich, la traducció s'imposava. ¿Per qué no l'havia de fer en Llanas una traducció del *Sí de las niñas*, y per qué han de cridar tant els turiferaris? Péguinli en bona hora si la traducció es dolenta, si en realitat resulta una profanació; mes si la traducció fos bona, ¿per qué no hem de poder sentir-la en nostra llengua, tota vegada que se'ns fa casi impossible'l poderla escoltar en la dels altres?

Mes en Llanas no ha fet una traducció, sinó una refundició, y com hem dit, creyém qu'en aixó s'ha equivocat. *El sí de las niñas*, tal com va ser escrit per en Moratin, es tan perfecte, retrata tan bé las costums y tipos

d'una época ab un sentiment de la vida y una clarividencia psicológica tals, que'ls vicis y defectes que critica, las máximas y sentencias que prodiga y las veritats y bellesas qu'en tan artistica profusió'n dona, se fan universals y son de tots els temps y circumstancies; de manera que no hi ha res á tocar ni hi ha res á afegir.

Devia, donchs, en Llanas, haver fet una traducció ben respectuosa ó (y encara'ns haguera agradat més) fer un'altra cosa: fer un'obra completament nova inspirada en aquella. Podia haver agafat la mateixa idea d'en Moratin, aixó es: de lo funesta qu'es per las noyas aqueixa educació de fingiments y d'hipocresia á que avuy com sempre están condemnadas, y fer, ab elements y tipos de la vida moderna, un'altra obra satirica de costums que res tingués que veure ab aquella. Alashoras, si no un altre *Sí de las niñas*, qu'es joya del teatre castellà, podria sortirli un *Sí de las noyas* que no fos indigne del teatre nostre; si l'obra no hagués resultat digna d'un Moratin, podia més modestament ser digna d'un Llanas. Nosaltres (ab la refundició ho ha demostrat) creyém que l'autor català hauria sortit ayros de la empresa, ab tanta més rahó quan ni haguera tingut una gran figura que li fes ombra, ni s'hauria trobat cohibit per una acció, un ambient y uns tipos que no pot sentir ab tota intensitat, primerament per ser d'altres temps, y segonament per ser imaginats y combinats per un altre.

En fi, concretantnos á l'obra tal com ens l'ha donada en Llanas, repetim que'ns va satisfer; y'l millor elogi que podem fer d'ella es reconèixe qu'ha sortit ayros d'una empresa més difícil á nostre entendre que no qu'hagués fet un'obra original ó senzillament una traducció, solucions que quan menys tenian la ventatja de ser menos perillosas per ell.

La execució mereix capítul apart. Avuy que'ns toca aplaudir, ho fem ab tant més gust, quan som dels que censurém sense consideracions als qu'ho mereixen. Creyém que la misió de la critica, en lo referent als actors, es de corregir y encoratjar, y entre las dugas cosas, l'última es sempre més agradable; però la justícia es avants que tot.

A Romea més qu'en lloch hem pegat de ferm algunas vegadas, y es perquè'ns indigna veure qu'alguns dels actors d'aquella casa, que tenen en si la primera materia, es á dir, tenen qualitats d'artista, s'abarragaran á voltas fins á un punt inconcebible y son per lo tant doblement culpables. En cambi, quan volen!... Primerament la senyora Monner va fer una Donya Irene senzillament admirable. Es la Monner una actriu de caràcter com no n'hi ha cap més á Espanya. Ella sent el personatge y'l diu ab convicció y naturalitat; ella's mou sens afectació y ab varietat de recursos; ella està sempre en situació y, abstrata

en son paper, conserva aquella serenitat impertorbable qu'es la característica dels grans actors; ella, en fi, troba en la mateixa sobrietat d'expressió la font inagotable dels efectes licits. El senyor Manso, que fa de mosso, també'ns agrada per sa naturalitat y per la convicció ab que diu el paper. Sempre està en caràcter, y es dels que no's fan may pesats. En Capdevila, contra la seva costúm, va fer un Don Diego serio y digne. Una mica més d'esfors y de respecte per l'art, y'ns resultaria un actor còmic de primera. Molt justos en Fuentes y en Goula, que quan volen també saben lo qu'es trevallar bé. El senyor Oliver discret. La part fluixa son las damas joves. Precís es confessar qu'en el Teatre Catalá es aquest l'element més deficient. De tots modos, las senyoretas Verdier y Baró no descompongueren el quadro.

Ab tot això queda demostrat que no es precisament per falta d'actors que'l Teatre Catalá's troba en tan llastimosa decadencia.

EMILI TINTORER.

NOVAS

El dia 30 del passat novembre forem cridats á la Capitania general, ahont se'ns manifestá haver quedat aixecada la previa censura que regía pera la premsa, restant en vigor las prevencions del Bando publicat el 12 de maig ultim per l'autoritat militar.

Se prohibeixen els atachs á las institucions, á las autoritats militars, civils y eclesiásticas y á la religió catòlica. Se prohibeix també ocupar-se de la qüestió obrera, donar notícias de vagas y sostenir discussions que puguin concitar els ànims dels obrers ó patrons. Subsistirà la prohibició pera la propaganda catalanista y separatista, y'l donar compte de qualsevol acte civil ó religiós en que's tracti de fomentar dita propaganda. No's permetrà la defensa de la causa carlina ni donar cap notícia que pugui, per qualsevol concepte, destorbar l'acció de l'autoritat militar en el procés que's segueix per la darrera intentona.

Ja fa vuyt dias que hi ha exposats á ca'n Parés uns quadrets fets á pichs y á punts y comas, ó brodats *al realce*, que'ns han recordat la següent anècdota:

Fa més de quaranta anys, va arribar de Roma un jove prototipo de la elegancia, que passejant-se per aquest Barcelona ab casaca blava de botons lluhents, pantalons clars ab trabetas, gran petxera y punys ab farbalans, sombrero mate y bastonet de vernilla, feya patir tantas donas y desvetllava tants marits, que al ultim, cansat de fer desgracias, va des-sar á la calaixera, ben aconduhida y canforada, aquella robeta tan elegant.

Els anys passaren, portant altrás modas; y al contemplar l'espectacle de figurins moderns, ell que si, ¿quina'n fa? torna á sortir per aquest carrers vestit de la mateixa manera que quan va arribar de Roma.

Ab una pluja de tronxos y un concert de riallas va acullir la gent la pensada d'aquell Carnestolts.

En Laureano Barráu ha exposat aquesta setmana, en lo Saló Parés, una colecció de pinturas y dibuixos que de segur cridarán l'atenció dels *amateurs*. Tots el coneixem á n'aquest artista, trevallador infatigable, buscant sempre sense cansarse may; potser, algunas vegadas, un xich indecis, impresionat ó sugestionat per altres artistas, més sempre segur de la forma, dominant l'ofici d'una manera magistral. Dona gust veure aquellás pinturas lluminosas, lleugeras totas ellas, d'una entonació un xich aquarellada. Allí hont l'admirém més de debó es en els dibuixos, alguns d'ells d'una ingenuitat de mestre, com raras vegadas en veyém á Barcelona.

El 26 del mes passat varem assistir á una sessió intima donada en obsequi als socis protectors de la «Lira Orfeo» pel notabilísim artista y professor de guitarra en Miquel Llobet, director de dit Orfeo.

Ens abstenim de parlar del mérit de dit artista, puig ja varem tenir la satisfacció d'ocupárnosen en aquestas planas algún temps enrera. Tan sols dirém que fou molt aplaudit en todas las composicions del escullit programa qu'executá, especialment en l'*Andante* (sonata 10.ª) de Beethoven, *Romansa* de Mendelshonn y *Nocturn* de Chopin, fentnos ressaltar, en varias composicions d'en Tárrega, tots els matisos y filigranas que sab treure de la guitarra un artista com ell.

Hem rebut la revista mensual *Mercure de France*, que's publica á Paris baix la direcció d'Alfred Vallette.

Ab molt gust hi establim el cambi.

S'ha publicat el *Calendari Catalá* pera 1901, qu'edita'l conegut llibreter en Joan Baptista Batlle y qu'en res desdii dels publicats en las anteriors anyadas, figuranthi treballs variadíssims de reputats escriptors.

Se'ns ha enviat un tomet titulat *Recort del homenatge que la vila de Blanes dedicá al seu honorable fill en Joseph Cortils y Vieta*.

Oportunament varem parlar del acte á que aqueix tomet fa referencia, verificat el dia 9 de setembre d'enguany. En el petit volúm s'hi contenen tots els treballs que's llegiren.

També hem rebut el prospecte que la Biblioteca de «Lo Catalá Devot» ha publicat de l'obra *Tresor titúrgich*, escrita per Mossén Tomás d'Aquino Rigualt y Soler y adornada ab profusió de grabats.

S'ha publicat el cartell anunciador de las «Pastillas Morelló», que's troban de venda en totas las farmacias.

Dit cartell es obra de l'Apeles Mestres.

Altras obras rebudas:

La Tramontana, drama en tres actes de don Teodor Baró, estrenat al teatre Principal el 29 de novembre de 1899.

Ahont menos se pensa..., comedieta en un acte d'en Ramón Ramón y Vidales, estrenada á Romea la nit del 5 d'octubre de 1900.

A cal pintor, passatemps cómic-líric original, lletra de Joseph Asmarats, música de Amadeu Cristià, estrenat al teatre Zorrilla, de Gracia, la nit del 11 de novembre de 1900.

El primer tomo de la novela à clef que porta per titol *El divorcio de la condesa*, original de D... (L. Carrasco y Prim).

El volúm de las composicions premiadas en els Jochs Florals d'aquest any. Més endavant publicarem un judici crítich d'aquest tomo.

Per la premsa diària deuen ja saber nostres lectors que al monastir de Poblet se troba en estat de ruina imminent la volta del temple, havent sigut inútils las gestions que pera posarhi remey s'han fet prop de las corporacions oficials, d'un any en aquesta banda.

Ja que'ls que tenen el dever de vetllar per las joyas artísticas no s'avergonyeixen de la seva desidia, femho constar aixís els qu'estimem com se mereix el millor tresor arquitectónich de Catalunya.

L'Associació Democrática Catalanista «Catalunya y Avant» ha traslladat son domicili al carrer de Cassador, número 4, pis primer, quin espayós local ofereix galantment á tots els companys de causa.

L'«Ateneo Barcelonés» celebrá dillums passat la sessió inaugural del curs académich de 1900 á 1901.

El nou President, nostre estimat colaborador doctor don Bartoméu Robert, llegí un notable discurs sobre'l tema «La célula social», historiant ab molta justesa y claretat las causas determinativas de la decadencia d'Espanya. Al exposarlas l'eminent metje fuhetejá ab má ben ferma'ls sistemas d'ensenyansa que privan en nostras escolas primarias é instituts, y la exagerada importancia

que té en la península la vida monástica. Moltes vegades fou interromput el doctor Robert pels aplausos del auditori qu'omplia de gom á gom la sala d'actes, essent al acabar objecte d'una gran ovació.

El Consistori dels Jochs Florals pera l'any 1901 ha quedat definitivament constituït en la següent forma:

Excm. Sr. D. Francisco Pi y Margall, president; D. Joseph Franquesa y Gomis, don Jacinto Torres y Reyató, D. Emili Vilanova, D. Ricart Permanyer, D. Sebastià Trullol, y D. Salvador Vilaregut, secretari.

Aquest vespre la «Escola Jordiana Orfeo Canigó» celebrará una conferencia històrich-musical, baix la direcció del mestre Joseph Lapeyra, en el local que l'Atenêu del Ensanche té al carrer de las Corts Catalanas.

Nostre estimat colaborador el distingit poeta Antón Busquets y Punset está encarregat de la part literaria de la vetllada, que va dedicada á JOVENTUT, y quina organisació's deu á l'Associació Democrática Catalanista «Lo Somatent».

Agrahim coralment l'obsequi y prometem assistirhi.

Desde'l vinent número, la direcció artística de JOVENTUT quedarà confiada á nostre estimat amic el distingit pintor en Joan Brull.

S'está fent la segona edició del número I de JOVENTUT, á fi de complaure á las moltes personas que'n tenen exemplars demanats pera completar sas colleccions.

Desde'l vinent dijous, día 13, podrém servir dit número á qui'l solliciti, al preu de 25 céntims cada exemplar.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Catalunya: Trimestre, 1,50 pessetas; un any 6 pessetas.

Reste d'Espanya: Mitj any, 4 pessetas; un any 7 pessetas.

Estranger: Un any, 8 pessetas.

Número corrent, 10 céntims; atrassat, 25 céntims.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 311.